

Sygn. akt I CSK 616/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa N. S.A. w [...]

przeciwko M.S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 23 czerwca 2017 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 17 czerwca 2016 r.,

oddala skargę kasacyjną i zasądza od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powódka N. S.A. w [...] domagała się zasądzenia na jej rzecz od pozwanego M. S. kwoty 161.840,11 zł z odsetkami ustawowymi od wskazanych w pozwie należności składających się na tę sumę oraz kosztami procesu i nadania wyrokowi rygory natychmiastowej wykonalności.

Sąd Okręgowy w [...] wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2015 r. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 161.615,01 zł z odsetkami ustawowymi od kwoty 145.521,41 zł od dnia 19 lutego 2014 r., oddalił powództwo w pozostałej części i orzekł o kosztach procesu, przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia i wnioski.

Pozwany był członkiem zarządu „R.” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w [...] od początku jej powstania do października 2012 r. Sąd Okręgowy w [...] wyrokiem z dnia 27 października 2009 r. zasądził od tej spółki na rzecz powódki kwotę 145.521,41 zł z odsetkami ustawowymi od konkretnych kwot składających się na tę należności oraz 10.894 zł tytułem kosztów procesu. Na skutek apelacji powódki zasądzono na jej rzecz od spółki „R.” dodatkowo kwotę 2.700,00 zł tytułem kosztów postępowania za drugą instancję.

W dniu 14 września 2010 r. powódka wniosła o wszczęcie egzekucji zasądzonych na jej rzecz należności. Pismem z dnia 17 stycznia 2011 r., doręczonym powódce w dniu 3 lutego 2011 r., komornik poinformował powódkę o zamiarze umorzenia postępowania egzekucyjnego z uwagi na bezskuteczność sposobów egzekucji wskazanych we wniosku. Pismem z dnia 9 lutego 2011 r. powódka wniosła o podjęcie czynności mających na celu ustalenie, czy dłużnik jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości oraz o skierowanie zapytania do Centralnego Rejestru Zastawów i dokonanie czynności terenowych w siedzibie dłużnika. Czynności podjęte w wykonaniu tego wniosku nie doprowadziły do ujawnienia majątku dłużnika; postępowanie egzekucyjne zostało umorzone postanowieniem z dnia 22 czerwca 2011 r. na wniosek wierzyciela złożony w dniu 16 czerwca 2011 r. Kolejne postępowanie egzekucyjne wszczęte przez powódkę przeciwko spółce „R.” w styczniu 2012 r. również zostało umorzone

z uwagi na bezskuteczność. Powódka poniosła koszty postępowań egzekucyjnych w łącznej kwocie 2.499,60 zł.

W dniu 3 września 2010 r. spółka „R.” złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości, wskazując, że nie jest w stanie zapłacić kwot zasądzonych od niej na rzecz powódki; wniosek ten został zwrócony. Ponownie złożony wniosek spółki, oparty na tej samej podstawie, został oddalony; sąd upadłościowy wskazał, że przeszkodę do jego uwzględnienia stanowiła okoliczność, że spółka była dłużnikiem tylko jednego wierzyciela.

Na koniec września 2009 r. zobowiązania i rezerwy spółki (200.630,71 zł) przekraczały jej aktywa (118.312,36 zł) niemal dwukrotnie.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny, Sąd Okręgowy uznał, że zostały spełnione przesłanki odpowiedzialności pozwanego za zobowiązania spółki „R.”, przewidziane w art. 299 k.s.h. Pełniąc funkcję prezesa zarządu tej spółki nie zgłosił on wniosku o ogłoszenie jej upadłości, mimo że potrzeba taka wystąpiła już w dniu 14 października 2009 r. Podstawę ogłoszenia upadłości stanowi nie tylko niepłacenie przez dłużnika wymagalnych zobowiązań, ale również sytuacja, w której zobowiązania te przekraczają wartość majątku dłużnika będącego osobą prawną (art. 11 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze; jedn. tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361 ze zm., dalej: „u.p.u.n.”). Sąd Apelacyjny stwierdził przy tym, że powódka nie była jedynym wierzycielem spółki. Pozwany nie wykazał przesłanek zwalniających go od odpowiedzialności za zobowiązania spółki (art. 299 § 2 k.s.h.). Nie udowodnił również zasadności poniesionego zarzutu przedawnienia dochodzonego roszczenia. Termin ten rozpoczął bieg od dnia 16 czerwca 2011 r., tj. od chwili, w której powódka powzięła wiedzę o bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce. Powództwo należało zatem uznać – w świetle art. 299 § 1 k.s.h. – za usprawiedliwione.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego, dzieląc przyjęte za podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną.

W skardze kasacyjnej, opartej na obu podstawach określonych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., pozwany zarzucił naruszenie:

- art. 299 k.s.h. w związku z art. 1 ust. 1 pkt 1 oraz art. 11 ust. 1 i 2 u.p.u.n. w brzmieniu obowiązującym od dnia 2 maja 2009 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. polegające na przyjęciu, że podstawy do ogłoszenia upadłości spółki „R.” istniały już w dniu 30 września 2009 r., w sytuacji, gdy wierzytelność powódki wobec tej spółki miała charakter sporny aż do dnia 23 sierpnia 2010 r. i nie powinna być brana pod uwagę przy ustalaniu stanu wypłacalności bilansowej oraz

- art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie błędnej oceny dowodów w postaci bilansów spółki „R.” sporządzonych na dzień 30 września 2009 r. oraz na dzień 30 sierpnia 2010 r., co skutkowało błędnym ustaleniem, że już w tej pierwszej dacie zobowiązania spółki przekraczały jej aktywa.

Powołując się na tak ujęte podstawy kasacyjne pozwany wniosk o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sadowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odnosząc się w pierwszej kolejności do podstawy kasacyjnej naruszenia przepisów postępowania, należy wskazać, że powołany w jej ramach zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie mógł wyrzucić zamierzonego skutku. Podstawy kasacyjnej nie mogą stanowić zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). Podniesiony przez skarżącego zarzut dokonania przez Sąd Apelacyjny błędnej oceny dowodów uchyła się zatem – świetle jednoznacznego i utrwalonego stanowiska Sądu najwyższego - spod kontroli kasacyjnej.

Nieskuteczny okazał się również zarzut wypełniający podstawę naruszenia prawa materialnego, tj. art. 299 k.s.h. w związku z art. 1 ust. 1 pkt 1 oraz art. 11 ust. 1 i 2 u.p.u.n. w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2015 r. Skarżący naruszenia tych przepisów upatrywał w uwzględnieniu przez Sąd Apelacyjny okoliczności nie mającej znaczenia dla oceny zaistnienia podstawy do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki „R.”.

W związku z tak skonstruowanym zarzutem należy przypomnieć, że skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji a jej rolą nie jest korygowanie

wszystkich wadliwych orzeczeń sądowych. Skarga kasacyjna służy ochronie interesu publicznego; umożliwia zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa oraz wnoszenie przez Sąd Najwyższego wkładu w rozwój nauki prawa. Taki charakter skargi kasacyjnej determinuje zakres kognicji Sądu Najwyższego; dokonuje on wyłącznie kontroli zgodności z prawem zaskarżonego orzeczenia w granicach zaskarżenia i w granicach wskazanych przez stronę podstaw (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Związanie granicami podstaw kasacyjnych oznacza obowiązek rozpoznania przez Sąd Najwyższy jedynie tych zarzutów materialnoprawnych i procesowych, które zostały przytoczone przez skarżącego i są - w świetle art. 398³ k.p.c. - dopuszczalne. Tym samym w postępowaniu kasacyjnym wyłączona jest możliwość poszukiwania i uwzględnienia z urzędu naruszeń prawa materialnego nie wytkniętych przez skarżącego, nawet jeżeli mogły one mieć znaczenie dla wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej.

Skarżący, wbrew wymaganiu przewidzianemu w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., nie wskazał postaci naruszenia powołanych przepisów prawa materialnego. Nie jest zatem jasne, czy – według skarżącego – zarzucana wadliwość oceny podstaw właściwych do uznania niewypłacalności dłużnika jako przesłanki ogłoszenia jego upadłości była wynikiem błędnej wykładni, czy też niewłaściwego zastosowania istotnych dla tej oceny przepisów prawa materialnego. Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do snucia domysłów w tym zakresie, ani rekonstruowania rzeczywistych intencji skarżącego.

Gdyby nawet jednak przyjąć, biorąc pod uwagę wywody skarżącego zawarte we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, że naruszenie wskazanych przepisów prawa materialnego miało nastąpić przez ich błędną wykładnię, to nawet uznanie tego zarzutu za trafny nie stanowiłoby dostatecznej podstawy do uwzględnienia skargi kasacyjnej. Sąd Apelacyjny wskazał bowiem wyraźnie, że stwierdzenie niezgłoszenia przez pozwanego we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości jest usprawiedliwione nie tylko wystąpieniem stanu niewypłacalności bilansowej dłużnika, ale również – wobec ustalenia, że powódka nie była jednak jedynym wierzycielem spółki - niewypłacalności wynikającej z niewykonywania swoich zobowiązań finansowych. Skarżący nie podjął próby podważenia trafności tej oceny.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

kc

aj